

Mari Jungstedt

SUREV DÄNDI

Rootsi keelest tõlkinud Kadri Papp

Originaali tiitel:
Mari Jungstedt
Den döende dandyn
Bonnier Pocket, 2008

Toimetanud Siiri Soidro
Kujundanud Villu Koskaru

Copyright © Mari Jungstedt, 2006
Esmatrükk Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Rootsi
Eestikeelse väljaande ilmumise korraldanud
Bonnier Rights, Stockholm, Rootsi ja
Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Rootsi
Tõlge eesti keelde © Kadri Papp ja Tänapäev, 2020

ISBN 978-9949-85-688-6
www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

Pühendatud minu igapäevastele kangelastele
Cennethile, Bellale ja Bassele.

Proloog

Kaks sekundit. See oli kõik, mis tema hävitamiseks ja elu purustamiseks vaja oli. Kaks armetut sekundit.

Pahatahtlikud mõtted ei andnud talle öösiti rahu. Nädalate kaupa olid need teda ärkvel hoidnud. Alles päeva ja öö piirimail vajus ta lõpuks vabastavasse unne. Mõneks tunniks pääses ta mõtetest. Seejärel ärkas ta taas pealesunnitud põrgus. Üksildases, eraklikus infernos, mis möllas talitsetud pealispinna all. Tal ei saanud seda kellegagi jagada.

Nende kahe sekundi jooksul oli ta, pea ees, sügavmusta kuristikku kukkunud. Eluski poleks ta osanud endale ette kujutada, et tõde võib olla nii halastamatu.

Võttis natuke aega, enne kui ta mõistis, mida ta peab tegema. Aeglaselt ja vääramatult jõudis arusaamine talle kohale. Ta pidi sellega üksi toime tulema. Tagasi pöörduda oli võimatu, polnud ühtegi tagaust, kust välja hiilida ning maailma ja iseenda ees teeselda, nagu poleks midagi juhtunud.

Kõik algas sellest, et ühel päeval sai ta ootamatult teada saladuse ega osanud sellega midagi pihta hakata. Mõnda aega käis teadmine temaga kaasas. See sügeles, hõõrus ja ärritas nagu haav, mis on uuesti lahti läinud ega taha paraneda.

Võib-olla oleks ta lasknud kõigel pikkamööda unustuse hõlma vajuda. Veennud ennast, et kõige parem on asi sinnapaika jätta.

Kui vaid uudishimu poleks sundinud teda edasi uurima, mitte unustama, vaid rohkem teada saama. Mis siis, et see tegi haiget.

Saabus saatuslik päev, ehkki alguses ta seda ei teadnud. Teadvus ei adunud seda. Võib-olla aimas keha vaistlikult ohtu. Võib-olla ka mitte.

Ta oli üksi kodus. Suure osa ööst oli ta unetult lamanud ja mõelnud sellele, mis oli teda viimaste nädalate jooksul painanud. Jõudu kokku võttes tuli ta voodist välja, kui päev akna taga valgenema hakkas.

Söögiisu ei olnud, vaevaga suutis ta vaid tassi teed juua. Ta istus köögilaua taga ja vaatas tükk aega läbi aknataguse halli ilma paistvat korrusmaja. Lõpuks sundis stress teda korterist väljuma.

Oli juba hiline hommikupoolik, aga nagu alati novembris, ei läinudki õues õieti valgeks. Räpakaspruun lumi kattis kõnniteid ja inimesed kiirustasid üksteisele pilku heitmata läbi lörtsi. Niiske läbitungiv külm ei võimaldanud rõõmsat jalutuskäiku.

Ta otsustas hetkeajele järele andes ilma erilise põhjuseta uuesti samasse kohta sõita. Kui ta vaid oleks teadnud, mis järgneb, poleks ta seda teinud. Kuid nüüd oli see otsekui saatusest määratud.

Kui ta kohale jõudis, hakkas mees parajasti ust lukustama. Varju hoides järgnes ta mehele, kui too bussipeatusesse läks. Buss tuli peaaegu kohe. See oli rahvast täis, vahekäigus seistes riivasid nad peaaegu teineteise õlga.

NK kaubamaja ees läks mees maha ja kiirustas kindlal sammul laupäevaselt kõnniteid täitvast rahvasummast läbi. Elegantne villane mantel seljas ja sall hooletult üle õla heidetud,

kõndis ta sigaretti suitsetades kiiresti kesklinna poole. Järsku keeras ta kõrvaltänavasse.

Seda teed kaudu polnud mees kunagi varem käinud. Puls hakkas kiiremini lööma. Ta hoidis mehega piisavat vahemaad. Igaks juhuks läks ta teisele tänavapoolle, kuid sellest hoolimata oli tal hea ülevaade.

Järsku kaotas ta mehe silmist. Ta kiirustas tagasi üle tänava. Eespool oli tagasihoidlik rauduks, mis lagunenu fassaadiga peaaegu ühte sulas. Ta heitis vargsi pilgu mõlemas suunas. Mees pidi selle ukse taha kaduma. Ta otsustas järgneda. Linki alla vajutades ei teadnud ta, et sellel otsusel on saatuslikud tagajärjed.

Sees oli peaaegu täiesti pime, laes andis hädapärast valgust kergelt punakas päevavalguslamp. Seinad olid mustaks värvitud. Väikeste lampidega kaunistatud järsk trepp viis keldrikorrusele. Ühtegi häält polnud kuulda. Viivitamisi laskus ta astmetest alla ja sattus pikka tühja koridori. See oli nõrgalt valgustatud ja eespool hämaruses võis aimata inimesi liikumas.

Oli keskpäev, kuid keldris ei saanud sellest aru. Maailma väljaspool polnud enam olemas. Siin kehtisid teised reeglid. Seda taipas ta kõigest mõne minuti pärast.

Pealtnäha lõputud koridorid moodustasid keeruka labürindi. Varjud tulid ja läksid, ta ei suutnud jälitatava mehe näojooni eristada, ta pingutas, et nähtut endast eemale tõrjuda. Ümbrus nõudis tema tähelepanu, tahtis lausa naha alla tungida.

Ta eksis ära ja sattus ühe ukse juurde. Neetud uks. Kui ta vaid poleks seda avanud.

Kulus kaks sekundit selleks, et registreerida, mis juhtus, mõista, mida ta nägi.

See vaatepilt hävitas tema elu.

Juba koidikust saadik oli õhus ärevust.

Egon Wallin oli halvasti maganud ja terve öö voodis vähernud. Ridamaja asus Visby linnamüüri kõrval rannal, tundide kaupa lamas ta ärkvel, vahtis pimedust ja kuulas rahutult mässava mere mühinat.

Unetuse põhjus ei olnud torm. Pärast seda nädalavahetust keeratakse tema hästikorraldatud elu igas mõttes pea peale ja ta oli ainus, kes teadis, mis ees ootab. Otsus oli küpsenud viimase poole aasta jooksul, tagasipöördumist ei olnud. Esmaspäeval saab tema kakskümmend aastat kestnud abielu lõpu.

Polnud midagi imelikku, et tal oli raske uinuda. Abikaasa Monika magas teki sisse mässitult, selg tema poole. Naist ei häirinud nähtavasti ei mehe rahutus ega tormine ilm kõige vähematki. Ta hingas magades sügavalt ja rahulikult.

Kui digitaalkell näitas veerand kuut, andis mees alla ja tõusis voodist üles.

Ta hiilis magamistoast välja ja tõmbas ukse enda järelt kinni. Vannitoapeeglist vaatas talle vastu magamata nägu, silmade all olid hämardi pehmest valgusest hoolimata selgesti märgatavad kotid. Ta lasi dušiveel tükk aega joosta.

Köögis pani ta kohvimasina käima, espressomasina sisin segunes maja ümber ulguva tuulega.

Torm sobis tema meeleoluga hästi kokku, mõlemad olid

ühtviisi üles ärritatud ja kaootilised. Pärast kahtekümnet viit aastat Visby kõige esinduslikuma kunstigalerii juhtimist, kaht täiskasvanud last ja harjumuspärast argipäeva oli elu ehmatava pöörde teinud. Ta ei teadnud, kuidas see lõpeb.

Juba mõnda aega oli lähenemas tagasipöördumatu, otsustav hetk. Muutus, mille ta oli viimase aasta jooksul läbi elanud, oli ühtaegu imeline ja kaelamurdev. Ta ei tundnud ennast ära, samal ajal oli ta jõudnud oma tõelisele minale lähemale kui kunagi varem. Tunded pulbitsesid kehas nagu teismelisel, justkui oleks ta ärganud aastakümneid kestnud talveunest. Uued küljed, mis ta oli enda juures avastanud, olid ühtaegu ahvatlevad ja hirmutavad.

Pealtnäha käitus ta nagu tavaliselt, püüdis jätta häirimatut muljet. Monika ei teadnud tema plaanidest midagi, kindlasti tuleb see naisele šokina. Mehele oli see tegelikult ükskõik. Abielu oli juba ammu surnud. Ta teadis, mida ta tahab. Mitte millelgi muul polnud tähtsust.

Otsustavus rahustas teda piisavalt, et ta suudaks moodsa köögisaare äärde baaritoolile istuda ja oma *topelt-macchiato*'t nautida. Ta tegi ajalehe lahti, otsis välja seitsmenda lehekülje ja silmitses rahulolevalt kuulutust. See oli ülemises parempoolses nurgas hästi nähtav. Rahvast tuleb kindlasti palju.

Enne, kui ta hakkas linna poole jalutama, läks ta rannale ja jäi sinna seisma. Iga päevaga läksid hommikud valgemaks. Juba nüüd, veebruari keskel, oli õhus saabuva kevade hõngu. Randa kattis Gotlandile omane kiviklibu, siin ja seal paistsid veest suured kivimürakad. Merelinnud liuglesid madalal veepinna kohal, kisendasid ja karjusid. Lained rullusid ilma rütmi või korrata siia ja sinna. Õhk oli külm ja pani silmad vett jooksma.

Hall silmapiir tundus lootusrikkana. Eriti veel arvestades seda, mida ta hiljem õhtul teha kavatses.

Mõte tegi ta reipamaks ja ta kõndis kiirel sammul napi kilomeetri linnani.

Seespool linnamüüre oli tuul veidi nõrgem. Tänavad olid vaiksed ja tühjad. Nii vara laupäeva hommikul polnud kedagi liikumas. Linna südames suurel väljakul nägi ta esimest elumärki. ICA toidupoe ees seisis leivaauto. Kaupluse tagauks oli avatud ja sealst kostis kolistamist.

Galeriile lähenedes tõmbus tal kõht krampi. Esmaspäeval jätab ta maha kunstiäri, millele ta on pühendanud kogu elu. Ta oli pannud siia oma hinge ja veetnud siin lugematul arvul töötunde.

Ta jäi natukeseks ajaks tänavale seisma ja silmitses maja fassaadi. Suured moodsad klaasaknad avanesid väljaku ja kolmeteistkümnendast sajandist pärit Püha Karini kiriku varemete poole. Maja oli ehitatud keskajal, selles olid samast perioodist pärit võlvid ja maa-alused käigud. Selle ajaloolise raamistuse taustal oli ta lasknud galerii sisustada tänapäevaselt ja minimalistlikult heledates kergetes värvides, isikupära lisasid vaid mõned üksikud silmatorkavad detailid. Külastajad tavaliselt kiitsid teda vana ja uue suurepärase kombinatsiooni eest.

Ta keeras galerii ukse lukust lahti, läks kabinetti ja võttis mantli seljast. Vähe sellest, et eraelulises mõttes oli nädalavahetus tähendusriikas, see oli ka aasta esimese vernissaaži aeg, mis pidi ühtlasi jääma tema viimaseks. Vähemalt siin, Visbys. Galerii müügi juriidilised paberid olid vormistatud ja uus omanik lepingule alla kirjutanud. Kõik oli valmis. Ainus, kes Gotlandil galerii müügist teadis, oli tema ise.